

AHOLI VA HUDUDLARNI TRANSPORT AVARIYALARI VA XALOKATLARIDAN MUHOFAZA QILISH

Abduqodirov Baxodir Abdulkarimovich

Sirdaryo viloyati Favqulodda vaziyatlar boshqarmasi

Hayot faoliyati xavfsizligi o'quv markazi o'qituvchisi

Telefon raqami: +99888275-00-07

Elektron pochta manzili: abdukadirovb.b@gmail.com

Annotatsiya: Oliy Majlis tomonidan qabul qilingan «Aholi va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida» gi va «Fuqaro Muhofazasi to'g'risida» gi, «Radiatsiya xavfsizligi to'g'risida» O'zbekiston Respublikasi qonunlari va shu sohaga aloqasi bo'lgan VMning qarorlari asosida favqulodda vaziyatlar vazirligi fuqaro muhofazasi masalalari bo'yicha tayyorlash dasturini tasdiqlagan.

Kalit so'zlar: *Havo transportidagi avariya va xalokatlar, Temir yo'ldagi avariya va halokatlar, yo'l transport hodisalari, Temiryo'l transporti, Havo transporti, Suv transporti.*

Respublikamizda yildan-yilga soni ortib borayotgan favqulodda vaziyatlar, ularni bartaraf etishga sarflanayotgan iqtisodiy harajatlar bunday hatti-harakatlarning samaradorligining pastligini ko'rsatmoqda va boshqacha yo'l tutish kerakligini taqozo etmoqda.

Ya'ni, sodir bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlarni tahminlash, oldini olish kabi tadbirga ko'proq ahamiyatni jalb qilish zarur, chunki mahsulot ishlab chiqarishda yalpi mahsulot texnologik jarayonni olib borishda xatolikka yo'l qo'yimaslik tashqi muhit va inson hayoti uchun xavfli moddalarni bir manzildan boshqa manzilga yetkazishda texnika xavfsizligini ta'minlash, yo'l qoidalarini buzmaslik, suv sathini o'zgarishini kuzatish xizmatini mas'uliyat bilan ishlash, fuqarolarning o'z vaqtida bajarishi – muammolarni yechishga imkon tug'diradi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 455-sonli qaroriga asosan "Transport, energetika va kommunal tizimlardagi avariya va xalokatlar" texnogen tusdagi favqulodda vaziyatlar turlariga kiradi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 754-sonli qaroriga asosan aholi tabiiy va texnogen tusdagi favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasida, shuningdek favqulodda vaziyatlarda harakat qilishga tayyorgarlikdan o'tayotgan aholi guruhlarini tayyorlashning asosiy vazifalarini, shakllari va usullarini belgilaydi.

Transportdagi avariya va xalokatlar.

1) Havo transportidagi avariya va xalokatlar.

Ko'rinishi: o'zi bilan birga yo'lovchilarni, ekipaj a'zolarini halok bo'lishiga olib keladi, havo transportlarini portlashiga, yonishiga, buzilishiga, qolaversa yer yuzidagi binolarni va boshqa halq xo'jaligi ob'ektlarini buzilishiga olib kelib, turli darajadagi qutqaruv, qidiruv va tezkor yordam ishlarini olib borishni talab etadigan holat.

Oldini olish bo'yicha chora tadbirlar: Rejaviy-profilaktik ko'rik va ta'mirlash ishlarini o'z vaqtida o'tkazilishi, xizmat muddati qoidalari talablariga amal qilish, boshqarish va aloqa tizimlarining ish sifatini oshirish, bundan tashqari xodimlarning bilimi va tajribasini oshirib borish.

Muhofaza tadbirlari: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 171-qaroriga muvofiq "O'zbekiston havo yullari" milliy aviakompaniyasiga va unga qarashli "Avariya-qutqaruv va qidiruv xizmati" lariga "Aviatsiya texnikasidan avariyasiz foydalanish va parvozlar havfsizligi bo'yicha tadbirlarni tashkil etish va amalga oshirish" vazifasi yuklatiladi. Bundan tashqari soha xodimlarini muhofazalanish kafolatlari Qonun asosida ham amalga oshiriladi.

2) Temir yo'ldagi avariya va halokatlar: Ko'rinishi: Ushbu transport turida uchraydigan favqulodda vaziyatlar yong'inlar-portlashlarga, yo'nalishdagi vagonlarni izdan chiqishiga, axolini, yo'lovchilarni nobud bo'lishiga (yuk vagonlariga yuklangan davlat boyliklarini nobud bo'lishiga) qolaversa, sodir etilgan joylardagi aholi va xududlarning turli darajada zarar ko'rishiga, ayniqsa turli zaharli modda yuklatilgan vagonlar halokatga uchraganda hududlarni, aholini zaharlanishiga olib keluvchi holat

Oldini olish bo'yicha chora tadbirlar: Rejaviy-profilaktik ko'rik va texnik ta'mirlash ishlarini o'z vaqtida o'tkazilishi, transport turini ishlatish muddati qoidalari talablariga amal qilish, boshqarish va aloqa tizimlarining ish sifatini oshirish, dispetcherlik xizmatini yaxshilash, bundan tashqari xodimlarning bilimi va tajribasini oshirib borish va h.k.

"Fuqaro muhofazasi sohasida rahbarlar va mutaxassislarni tayyorlash va qayta tayyorlash, malaka oshirish muassasalari, maxsus o'quv-uslubiyot markazlarida, kurslarda, shuningdek ish joyida amalga oshiriladi".

Muhofaza tadbirlari: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 242-qaroriga muvofiq "O'zbekiston temir yo'llari" davlat aksiyadorlik kompaniyasiga "Temir yo'l transporti vositalaridan avariyasiz foydalanish, tashish chog'ida portlovchi, yong'in xavfi bo'lgan yuklar va KTZM havfsizligini ta'minlash tadbirlarini tashkil etish va amalga oshirish" vazifalari yuklatiladi.

3) Avtotransport avariya va halokatlari (shu jumladan, yo'l transport hodisalari.)

Ko'rinishi: transportdagi fuqarolarni halok bo'lishiga, portlash va yong'inlarni chiqishiga olib keladi. Agarda yuk tashuvchi avtotransportlarda avariya holati sodir etilganda, turli neft, portlovchi modda yoki zaharlanuvchi moddalarning avariya sodir

etilgan joylarda tarqalishiga hamda ushbu xududdagi aholini nobud bo'lishiga, zaharlanishiga, bino va inshootlarni buzilishiga olib keladi.

Oldini olish bo'yicha chora tadbirlar: Rejaviy-profilaktik ko'rik va texnik ta'mirlash ishlarini o'z vaqtida o'tkazilishi, texnik nosoz transport vositasidan foydalanmaslik, barcha turdagi yo'l harakati qoidalariga rioya qilish, YPX xodimlarining haydovchilarning, qolaversa aholining birinchi tibbiy yordam ko'rsatish bo'yicha bilim va malakalarini oshirish, yo'l tarmoqlarini me'yoriy talab darajasida saqlash, shaharlarda ko'p sathli yo'llardan, piyodalarning yer osti yo'laklaridan samarali foydalanish va h.k.

Muhofaza tadbirlari: O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 242-qaroriga muvofiq Davlat avtomobil nazorati organiga "Yo'l transport havfsizligini ta'minlash xizmatiga rahbarlik qilish" vazifasi yuklatiladi.

4) Metropoliten stansiyalarida bo'lishi mumkin bo'lgan favqulodda vaziyatlar.

Ko'rinishi: fuqarolarning nobud bo'lishiga, turli hil tan jarohatlari olishiga olib keladi, qolaversa portlash va yong'inlar sodir etilishi mumkin. Metropoliten stansiyalarni va vagonlarni buzilishiga olib keladi.

Oldini olish bo'yicha chora tadbirlar:

Rejaviy-profilaktik ko'rik va texnik ta'mirlash ishlarini o'z vaqtida o'tkazilishi, texnik nosoz transport vositasidan foydalanmaslik, barcha turdagi yo'l harakati qoidalariga rioya qilish, haydovchilarning, tarmoq xodimlarining ish yuzasidan bilim malakalarini oshirib borish, yo'l tarmoqlarini me'yoriy talab darajasida saqlash, va h.k. Metro ichidagi tele moslamalarda muhofazalanish to'g'risidagi qisqa videolavhalar ko'rsatib borish. Qonun moddalarini tarmoqqa aloqador qismlariga so'zsiz amal qilish.

Muhofaza tadbirlari:

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 171-qaroriga muvofiq "O'zbekiston Respublikasi Sanoatda va konchilikda ishlarning bexatar olib borilishini nazorat qilish davlat qumitasi" ga, "Kon, ruda, kimyoviy, neft va gaz qazish hamda qayta ishlash sanoati va "Toshmetroqurilish" ob'ektlarida ishlarni olib borishning ahvoli va havfsizligi ustidan davlat nazoratiga rahbarlik qilish" ishlari yuklatiladi.

Respublikamizda temiryo'l transporti, avtomobil transporti, havo transporti, suv transportlari mavjud.

Har bir mintaqa havfsizlikni ta'minlash muammolari shunchaki mavhum xarakterda bo'lmaydi, hamda har qaysi mintaqada o'z hususiyatlari, havf soladigan manbalari va havfsizlikni saqlaydigan o'z omillari bo'ladi.

Ilmiy-texnik va maxsus adabiyotlardagi favqulodda vaziyatlarning sodir bo'lishga aloqador ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, yaqin vaqtlargacha dunyoning bir qator mamlakatlarida bu yo'nalishdagi ishlar asosan sodir bo'lgan texnogen turdagi favqulodda vaziyatlarning oqibatlarini tugatishga zarar ko'rganlarga yordam berish, qutqaruv ishlarini tashkil qilishdan iborat bo'lgan.